
Israël in het boek Handelingen

Algemene inleiding

Tijd van schrijven, schrijver

Handelingen beschrijft de periode vanaf de hemelvaart van Jezus t/m de eerste gevangenschap van Paulus in Rome. Lukas heeft dit boek na zijn evangelie (55-60) geschreven (ongeveer in 63). Het is dus een terugblik en geen live reisverslag.

Geschiedschrijving

Handelingen is geen kroniek; het biedt geen volledige geschiedschrijving.

Lukas concentreert zich op de activiteiten van Petrus en Paulus en omdat hij zelf met Paulus mee is gereisd (als arts), geeft hij wel een goed overzicht van diens reizen. Hij beschrijft de verspreiding van het evangelie in Palestina, Klein-Azië en Europa. Evenwel ontbreken er in Handelingen fragmenten: de verspreiding van het evangelie in Egypte en Syrië, de eerste jaren na de bekering van Paulus (Gal. 1:11-24), de laatste jaren van Paulus' leven.

Opvallend is ook de afwisseling in de concentratie waarin Lukas de informatie geeft. Met regelmaat geeft hij een korte omschrijving van wat er in een bepaalde periode gebeurt (6:7, 9:31, 12:24, 16:4, 19:20). Andere keren focust hij weer in op een bepaald voorval.

Met 'eerste boek' (1:1) wordt waarschijnlijk 'eerste van twee' (protos) bedoeld. Hiermee wordt niet bedoeld dat Handelingen eerder geschreven is dan het evangelie van Lukas, maar dat Lukas waarschijnlijk nog een tweede boek wilde schrijven na(ast) het boek wat wij nu kennen als Handelingen.

De gebeurtenissen in vogelvlucht

Petrus en Paulus zijn de menselijke hoofdpersonen van het boek Handelingen. Vanaf hoofdstuk 12 staat het optreden van Paulus centraal. Zie bijlage.

Hoofdthema's

Vervulling met de Heilige Geest

De goddelijke hoofdpersoon in het boek Handelingen is de Heilige Geest. Hij wordt uitgestort op de apostelen en komt daarna op diverse mensen.

Bij de start in Jeruzalem

- Handelingen 2 is het startmoment. God stort Zijn Geest uit op de discipelen.

De Heilige Geest komt op mensen die tot bekering komen (Hand.2:38).

- Hand.2:38-41 (bekeerlingen in Jeruzalem).
- Hand.9:17 (Saulus).

De Heilige Geest wordt uitgestort op mensen die al gelovig zijn.

- Hand.8:15-17 (in Samaria). Hier betreft het christenen die alleen (door Filippus) gedoopt zijn in de Naam van de Heere
- Jezus (Hand.8:16). Als Petrus en Johannes hun de handen opleggen, ontvangen ook deze mensen de Heilige Geest.
- Hand.10:1-2, 45 (in Caesarea op Cornelius en zijn huisgezin). Het betreft hier gelovigen, die tot op dat moment nog niet 'in beeld' waren voor de apostelen en de gelovige Joden. Daardoor hadden zij de gave van de Geest nog niet eerder ontvangen.
- Hand.19:2+6 (op gelovigen in Efeze). Hier betreft het christenen die niet de Heilige Geest ontvangen hebben toen ze tot geloof kwamen. Ze hebben zelfs nooit gehoord over de Heilige Geest. Ze zijn gedoopt met de doop van Johannes. Ze worden door Paulus gedoopt in de naam van de Heere Jezus en als Paulus hen de handen oplegt, ontvangen zij de Heilige Geest.

Christenen worden opnieuw vervuld met de Heilige Geest.

- Hand.4:31 (in Jeruzalem bij de christenen die bij elkaar zijn)
- Hand.7:55 (Stefanus)
- Hand.13:52 (in Ikonium)

Mensen zijn vervuld met de Heilige Geest en doen hun werk in de kracht van de Geest.

- Hand.4:8 (Petrus).
- Hand.13:9 (Paulus).
- Rom.15:19; 1Thess.1:5 (Paulus).

Samengevat:

Voor iedere christen in de Handelingenperiode was het de bedoeling dat hij of zij de Heilige Geest / de gave van de Heilige Geest (Hand.2:38) zou ontvangen. Wie zich bekeerde en gedoopt werd, ontving volgens Hand.2:38 de gave van de Heilige Geest.

Uit Hand.8:15-17 en 19:6 kunnen we afleiden dat het ontvangen van deze gave gekoppeld was aan handoplegging (en in de gevallen die beschreven worden door handoplegging van een apostel).

Uit de gevallen dat mensen die al gelovig zijn de Geest ontvangen, kunnen we ten minste afleiden dat voor het ontvangen van deze gave andere gelovigen (in alle beschreven gevallen: apostelen) als middel nodig zijn. God schenkt, met uitzondering van de start in Hand.2, Zijn Geest door middel van mensen.

Gelovigen kunnen opnieuw vervuld worden met de Heilige Geest. In de gevallen die beschreven worden, gebeurt dit in een situatie waarin sprake is van volharding in verdrukking.

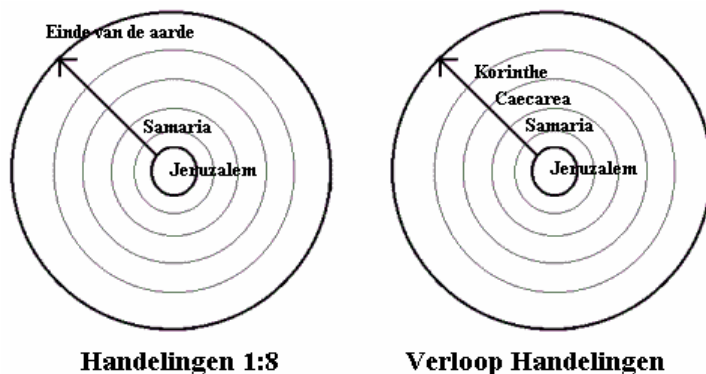
Van de apostelen Petrus en Paulus staat beschreven dat zij op bepaalde momenten waarop ze moeten getuigen vervuld zijn met de Heilige Geest. Paulus beschrijft later dat hij zijn werk in de Handelingenperiode voortdurend heeft gedaan in de kracht van de Geest (zie ook 1Petr.1:12).

Vanuit Jeruzalem tot aan het uiterste der aarde

Als we de geografische gegevens in het boek Handelingen ordenen, zien we dat de uitbreiding van het getuigenis en het werk van de Heilige Geest de lijn volgen die in Handelingen 1:8 genoemd wordt.

- Handelingen 2:1-4	- Jeruzalem
- Handelingen 4:3	- Jeruzalem
- Handelingen 8:15-17	- Samaria
- Handelingen 10:45	- Caesarea (grens Israël, 'poort' naar buitenland)
- Handelingen 19:2+6	- Korinthe (Griekenland) - Europa

We zien hier op geografische wijze bevestigd wat in Hand.1:8 staat.

De verspreiding van het evangelie

Behalve door het werk van Paulus en zijn leerlingen is het evangelie ook verder gebracht door Joodse christenen die zich verspreidden over het Romeinse rijk.

- Grotendeels verspreid via Joodse nederzettingen (Klein-Azië, Syrië, Alexandrië – Noord-Egypte, Cyrene), waarvan er vele waren ontstaan vanwege de diaspora. De meeste Joden vluchtten naar het noorden (Klein-Azië).
- De verspreiding bleef tot het einde van de 1^e eeuw beperkt tot de grenzen van het Oost-Romeinse rijk. Men maakte gebruik van de bescherming en de infrastructuur van het Romeinse rijk.
- Het NT meldt ons de machthebber uit Ethiopië (Hand.8), de Alexandrijn Apollos (Hand.18:24), Simon van Cyrene (het huidige Libië) (Mk.15:21) en leraars in Antiochië die afkomstig zijn uit Cyrene (Hand.11:20 en 13:1).
- Volgens Josephus zijn er ook veel Joden naar Babel gevlucht (1Petr.5:13).

Het Woord gaat de wereld in en neemt toe...

We lezen in Handelingen niet alleen dat het aantal gelovigen groeit (2:47), maar ook dat het Woord groeit. Vier keer komt in het boek Handelingen ook de zinsnede voor dat 'het Woord toeneemt' (6:7, 12:24, 13:49, 19:20). 'Rhema' = het gesproken woord. 'Logos' = de aard van het woord zelf.

De apostelen spraken 'Logos'. De enige verklaring hiervoor is dat zij ook vervuld waren met de Heilige Geest, net als bij Jezus zelf (Joh.6:63). De woorden die zij spraken hadden kracht.

Tijd van vervulling

De periode die in het boek Handelingen beschreven wordt, is een periode waarin zaken vervuld worden.

De opdracht om zending te bedrijven aan de hele wereld wordt vervuld.

- Opdracht: Mark.16:15; Matth.28:19.
- Het zijn met name Paulus en zijn leerlingen die deze opdracht vervullen.

Het is de periode waarin het voorzegde 'getuigen' gerealiseerd wordt.

- Joh.15:26:27; Hand.1:8.
- Het begin van dit getuigenis is onlosmakelijk verbonden met de komst van de Parakletos.

Het is – zoals de apostelen dat zien – de periode van Israëls bekering.

- De gebeurtenissen in Hand.2 worden gekoppeld aan Joël 2:28-32 (Hand.2:16-21).
- Deze periode speelt zich blijkbaar af vlak voor de 'Dag des Heeren', en wordt gekoppeld aan de 'laatste dagen'.

Het is een periode waarin de belofte van tekenen en wonderen wordt vervuld.

- De apostelen zullen wonderen en tekenen doen (Mark.16:17-18; Joh.14:12-14).
- We zien dit vervuld in Hand.2:43 en 5:12-16 (de apostelen); 6:8 (Stefanus); 14:3 en 15:12 (Paulus en Barnabas); 1Kor.2:4-5 (Paulus).

De laatste dagen

Pinksteren zou in eerste instantie niet het begin zijn van inmiddels al 2000 jaar kerkgeschiedenis, maar de start van een relatief korte periode, die direct vooraf zou gaan aan de Dag des Heeren. Het hoofdthema wat je in Handelingen, maar ook in alle brieven uit die tijd tegenkomt, is: behoudenis. *'Wordt behouden, voordat het oordeel komt'* (Hand.2:40)!

En als het moeilijk wordt (verdrukking): Ga door, want het is slechts een kwestie van tijd. *'Wie volharden zal tot het einde toe, die zal behouden worden'* (Matth.24:13).

We komen in het boek Handelingen alle elementen tegen die bevestigen dat het hier om de laatste dagen gaat.

- De komst van de Heilige Geest over Israël en alle(rlei) vlees.
- Teken en wonderen, ter ondersteuning van het getuigenis.
- Enorme aantallen mensen bekeren komen tot bekering.
- Het getuigenis gaat vanuit Israël naar de volken.
- Jeruzalem is het middelpunt, met daar ook een functionerende tempeldienst.
- Toenemende verdrukking van gelovigen.
- Polarisering ten aanzien van Jezus Christus onder de Joden.
- Spoedige verwachting van de Dag des Heeren: de komst van Christus als Koning op deze aarde en daarna het aanbreken van het Messiaanse rijk.

We komen de hierboven genoemde elementen niet alleen tegen in het boek Handelingen zelf, maar ook in de apostolische brieven die in deze periode geschreven zijn (Jacobus, Judas, de brieven aan Thessalonica, Hebrëen, de brieven van Johannes, de brieven aan Korinthe, de Galaten brief, de Romeinenbrief, de brieven van Petrus).

- De collectieve verwachting om de parousia van de Heere Jezus levend mee te maken.
- De behoudenis in het vooruitzicht (1Thess.5:9).
- De oproep om te volharden in de verdrukking.

Israël in het boek Handelingen

Als het dan in de Handelingentijd over de bekering van Israël gaat, wat zien we daar dan van terug?

Gebruik van de naam 'Israël'

6x vinden we in Handelingen het woord 'Israël' terug (1:6; 4:8; 4:10; 5:31; 13:17; 13:23).

5x 'Israëlitische' (2:22; 3:12; 5:35; 13:16; 21:28)

10x 'Israëls' (2:36; 4:27; 5:21; 7:23; 7:37; 7:42; 9:15; 10:36; 13:24; 28:20)

Uit de teksten die gaan over 'Israël', kunnen we het volgende afleiden:

- De discipelen zagen uit naar de wederoprichting van het koninkrijk Israël (1:6).
- Het Joodse volk wordt (door de apostelen) aangesproken als Israël (2:22, 36; 3:12; 4:8, 10; 10:36; 13:16-17, 23; 21:28).
- Het gaat over de bekering van Israël en de vergeving van hun zonden (5:31; 13:27; Matth.1:21).
- De Joodse raad wordt gezien als vertegenwoordigers van het volk Israël (5:21, 35).
- De taak van Paulus is onder meer gericht op 'de kinderen van Israël' (9:15) en ook zijn evangenschap is verbonden met 'de hoop van Israël' (28:20).

Terugkeer en bekering

In de boeken van de profeten worden de bekering van Israël en de terugkeer van de stammen naar het beloofde land altijd samen genoemd. Een belangrijke vraag is dus: 'Kon in de Handelingentijd de bekering van Israël aan de orde zijn? Kunnen we in die tijd spreken over 'Israël?'

Toen koning Kores toestemming gaf aan de 'Joden' om terug te keren, keerden er ook mensen terug van de andere stammen. De tien stammen werden gedeporteerd naar Assyrië. De twee stammen werden naar Babylonië gebracht. De Babyloniërs veroverden Assyrië en werden zelf weer veroverd door de Meden en Perzen. Alle ballingen maakten dus op een bepaald moment deel uit van het Medo-Perzische rijk. Toen de Perzische koning Kores Jeruzalem wilde laten herbouwen, gaf hij toestemming aan allen die tot het volk Israël behoorden om terug te keren (Ezr.1:1-3).

We lezen dat mensen uit de stam van Juda, Benjamin en Levi terugkeerden (Ezr.1:5), maar ook gingen er mensen uit andere stammen terug, wat we af kunnen leiden uit Ezr.6:16-17, 8:35; Neh.7:73; 8:1 en 1Kron.9:1-2. De teruggekeerde Israëlieten gingen voornamelijk op het grondgebied van Juda wonen (Neh.11:3 en 20). Juda kreeg na de ballingschap de hoofdrol.

Niet alle ballingen keerden terug, maar wel genoeg van hen om na de terugkeer weer te kunnen spreken over 'Israël'. De teruggekeerden vertegenwoordigden het hele volk.

Jezus en Zijn discipelen richten zich bij hun prediking tot de 'verloren schapen van het huis van Israël' (Matth.10:5-6, 15:24).

Bij de uitstorting van de Heilige Geest op de pinksterdag waren er vertegenwoordigers van alle Joodse stammen aanwezig, zowel uit Israël zelf als uit de omringende landen (Hand.2:5-11).

We zien hier overigens ook dat er ten tijde van Kores veel Joden niet waren teruggekeerd.

We kunnen desondanks in de Handelingentijd spreken over 'Israël', wat betekent dat ook de rest van het plan van God (Geest, bekering) in principe door kon gaan.

De geschiedenis leert ons echter dat de bekering van Israël niet tot stand kwam. De apostelen appelleren op de bekering van Israël (Hand.2-4), maar tot een collectief geestelijk herstel komt het niet. Gods straf hiervoor blijft dan ook niet uit. Na het jaar 70 komen we in het land nog maar nauwelijks Joden tegen. Opnieuw is men verspreid over de omringende landen.

De grote terugkeer, die samenhangt met het definitieve herstel van Israël, moet dus nog plaatsvinden (Jes.10-11; Mich.4:1-7; Joël 3).

Het is een studie op zich om duidelijk te krijgen wat de volgorde zal zijn: eerst bekering en dan terugkeer, of eerst terugkeer en dan bekering.

De profeet Ezechiël beschrijft bijvoorbeeld in hoofdstuk 36 en 37 drie keer dat er eerst terugkeer zal zijn en dat daarna de Geest op het volk zal komen, die gepaard gaat met bekering (Ezech.36:24-30; 37:12-14; 37:21-28).

Andere profeten zeggen dat het volk na verootmoediging en bekering zal terugkeren (Jer.29:11-14; Hos.5:15-6:3; 14:5-6) en weer zegen zal ontvangen.

Joden in het boek Handelingen

Ondanks dat het hoofdonderwerp in de Handelingentijd 'Israël' is, is dat niet wat de boventoon voert. Dat is het thema 'Joden'. 69x wordt het woord 'Joden' gebruikt; 4x het woord 'Jood'; 3x het woord 'Joodse' en 2x het woord 'Jodengenoten'. De tijd die gekenmerkt bestemd was voor de bekering van Israël, werd gedomineerd door de 'Joden'.

We komen de Joden tegen als de voornaamste tegenstanders van het evangelie wat de apostelen brengen. Het is voor hen een gruwel dat het eigene van Israël ook aangeboden wordt aan de heidenen. Zij zien het christendom als een sekte (28:22). Niet alleen in Israël zelf, maar ook in veel steden waar Paulus komt, is er grote tegenstand vanuit de Joodse gemeenschap. Er zijn zelfs Joden die onrust komen stoken in nieuwe plaatsen waar Paulus naartoe gaat.

Als Paulus na zijn derde zendingsreis naar Jeruzalem gaat, zijn de Joden er de oorzaak van dat Paulus gevangen wordt genomen.

Als Paulus in Rome is aangekomen, gaat hij ook weer als eerste met de Joden aan de slag. Het boek Handelingen eindigt met een veelzeggend slot (28:17-29): *'En als hij dit gezegd had, gingen de Joden weg, veel twisting hebbende onder elkander' (28:29).*

Judaïsme

Binnen het jodendom ontwikkelt zich in en na de Handelingentijd het Judaïsme.

Het Judaïsme pleitte voor een voortzetting van de Joodse gebruiken, die voor de komst van Christus functioneerden binnen het systeem van de Levitische wetgeving (onder het eerste verbond), maar die na het offer van Christus en de komst van het nieuwe verbond (8:14) tot ballast werden voor iedereen die ermee verder ging. Het doorgaan met deze 'vormendienst' was mogelijk omdat de tempeldienst en de priesterdienst bleven bestaan. Die hielden pas op bij de verwoesting van Jeruzalem door de Romeinen in het jaar 70.

Hoe verder we komen in de Handelingenperiode, hoe meer het Judaïsme terrein won en hoe meer last de evangeliepredikers er ook van hadden. Paulus besteedt er in zijn brief aan de Galaten en de Kolossenzen bijvoorbeeld veel aandacht aan. Hij benoemt daar het als dwaalleer.

De brief aan de Hebreëen leert ons dat het offer van Christus de Levitische offerdienst opheft en dat het eerste verbond aan z'n eind gekomen is (8:13; 9:8; 10:9).

Verharding in plaats van bekering

De Handelingentijd zou menselijkerwijs gezien de laatste periode voor het aanbreken van Christus' parousia geweest kunnen zijn. Deze periode was bedoeld als de periode van Israëls herstel. Bijna alle 'ingrediënten' waren aanwezig, maar het geloof van de Joden ontbrak. Het volk blijft verhard (Hand.28:26-27) en wordt door de Heere ook overgegeven aan deze verharding (Rom.11:25).

Nog in die zelfde eeuw, in het jaar 70, valt het doek voor het volk Israël en worden ze opnieuw uit hun land verdreven. In plaats van het Messiaanse rijk, breken de eeuwen aan dat Romeinen en Islamieten zullen regeren over het beloofde land. Ondanks deze enorme tuchting van de Heere, zal Hij toch eens met het overblijfsel van dit volk tot Zijn doel komen (Rom.11:25-27).

De tussenperiode

In de tijd dat Israël verhard is, werkt de Heere een ander plan uit: dat van het lichaam van Christus, waarin geen onderscheid is tussen Jood en Griek (vgl. Rom.1:16 met Ef.2:11-17, 3:6). We belanden van de tijd waarin het komende koninkrijk van Israël centraal staat (Hand.1:6) in de tijd waarin de wederoprichting van dat koninkrijk 'voorlopig' niet meer aan de orde is.

Paulus beschrijft in een aantal van zijn gevangenschapsbrieven (met name die aan Efeze en de Kolosse) de openbaring van dit geheimenis (Ef.3, Kol.1). Een duidelijk verschil tussen Gods plan met Israël en zijn plan met de gemeente als geheel zien we in de aarde van de zegeningen voor beide groepen. God zegen voor Israël is een zegen op aarde (de wederoprichting van het (Messiaanse) koninkrijk en welvaart en vrede in het land. De gemeente heeft echter geestelijke zegeningen ontvangen (Ef.1:3-14).

Tot slot

Het thema 'Israël in het boek Handelingen' bepaalt ons bij de verantwoordelijkheid van de mens ten aanzien van Gods plan. Niet met iedere generatie komt de Heere tot Zijn doel. Het bepaalt ons ook bij de volharding van God, die blijft doorgaan met Zijn plan en uiteindelijk zal bereiken wat Hij voor ogen heeft. We leren uit deze studie ook dat de elementen die pasten binnen het bekeringscenario van de handelingentijd, niet onbeperkt gelden voor de eeuwen daarna. Met name dit laatste item is nog steeds erg actueel met het oog op allerlei charismatische manifestaties om ons heen.

Overzicht van de gebeurtenissen in het boek Handelingen

Tekst gedeelte	Ontwikkeling gemeentestichting	Plaats van handeling	Hoofd figuur	Gebeurtenissen
Hoofdstuk 1-5	JERUZALEM	JERUZALEM	PETRUS en Johannes	Uitstorting v/d Geest Explosieve groei gemeente
6:1-7	Jeruzalem	Jeruzalem	Stefanus	Diaconaat
6:8-8:2				Optreden en dood Stefanus
8:1-4	Judea en Samaria	Judea en Samaria		Saulus als vervolger Verstrooiing begint
8:5-25	Samaria	Samaria	Filippus	Simon de tovenaer
8:26-40		Weg naar Gaza (Judea) Asdod (Judea)		Gesprek met de kamerling uit Ethiopië
9:1-31	Judea, Galilea, Samaria	Damascus (Syrië)	Saulus	Bekering van Saulus
		Jeruzalem, Caesarea, Tarsus		Na bekering
9:32-43	Judea	Lydda, Joppe (Judea)	Petrus	Aeneas, Dorcas
10:1-11:18	Caesarea (Samaria)	Joppe, Caesarea		Petrus en Cornelius
		Jeruzalem		Vergadering
11:19-30	Antiochië (Syrië)			Gemeente in Antiochië, onderwijs door Paulus en Barnabas
12:1-17		Jeruzalem	Petrus	Dood van Jacobus, Petrus bevrijd
12:18-24		Caesarea		Dood van Herodes
Hoofdstuk 12:24 en verder	ANTIOCHIË, CYPRUS, KLEIN-AZIË EUROPA		PAULUS en Barnabas	

Overzicht van het optreden van Paulus

32	Paulus als vervolger van de gemeente De bekering van Paulus	Hand.9:1-9; Gal.1:13-14 Hand.9:10-19; 22:5-16; 26:1-20; Gal.1:15-16
	Zijn eerste prediking in Damascus Eerste vlucht uit Damascus	Hand.9:20-22 Hand.9:23-29
32	Bezoek aan Jeruzalem, introductie door Barnabas Van Jeruzalem (via Cesarea) naar Tarsen	Hand.9:23-29 Hand.9:30
REIZEN OP EIGEN HOUTJE		
	Op reis door Arabië Terug naar Damascus Tweede vlucht uit Damascus	Gal.1:17 Gal.1:17 2Kor.11:32-33
35	Opnieuw naar Jeruzalem, ontmoeting met Petrus Naar Syrië en Cilicië Gevonden door Barnabas in Tarsen Met Barnabas naar Antiochië, werk in de gemeente Heen en weer naar Jeruzalem voor gift	Gal.1:18-19 (3jr.na Hd.9:23-29) Gal.1:21 Hand.11:25 Hand.11:25 Hand.11:29-30 ...12:25
EERSTE ZENDINGSREIS		
45	Met Barnabas naar Cyprus en Zuid-Turkije Ook Johannes Markus erbij t/m Perge (12:25 + 13:13).	Hand.13:1-14:25
49	Terug naar Antiochië Naar Jeruzalem (apostelvergadering) Terug naar Antiochië	Hand.14:26-28 Hand.15:1-30, Gal.2:1-10 Hand.15:30-39
TWEEDE ZENDINGSREIS		
50	Met Silas (en vanaf 16:3 ook Timotheüs) Onder meer een 18 maanden durend verblijf in Korinthe. Via Jeruzalem (wegens feest – 18:21) weer terug naar Antiochië.	Hand.15:40-18:22
DERDE ZENDINGSREIS		
53	Paulus alleen. Onder meer een 2 jaarig verblijf in Efeze.	Hand.18:23-21:16
58	Jeruzalem (ivm Pinksterfeest – 20:16), gevangenneming Verblijf in Ceasarea	Hand.21:17-23:22 Hand.23:22-25:32
60	Reis naar Rome t/m de schipbreuk Verblijf op Malta (3 maanden) Vervolg reis naar Rome	Hand.27:1-44 Hand.28:1-10 Hand.28:11-15
61-63	Verblijf in Rome (2 jaren in gehuurde woning (28:30).	Hand.28:16-31